

Fra Komiteen af kritiske fjernvarmebrugere
v/Anne Kieffer-Olsen

Svar på spørgsmål til høringsbemærkninger vedrørende geotermiprojektet i Viborg fra Energitilsynet 29.april 2014 samt yderligere bemærkninger til høringsudkastet

Som lægfolk uden nogen juridisk baggrund skal vi gerne medgive at vore foreløbige høringsbemærkninger givetvis langt fra lever op til, hvad tilsynet er vant til. Det kan man nok heller ikke forlange, men vi gør det så godt, vi kan, ud fra almindelig sund fornuft og det kendskab, vi som lokale har til projektet, og hvad der blev oplyst om det, mens det kørte. Så vi prøver efter bedste evne at besvare spørgsmålene:

Ad. Indledningen: At vurderingen af omkostningernes nødvendighed alene bygger på oplysninger fra advokatundersøgelser og Ross Engineering bygger vi på, at vi ingen steder har set andre konsulenter eller kilder nævnt.

Vi har forstået, at nødvendighed i Varmeforsyningslovens forstand er noget ganske andet end i almindelig tale. Men vi tvivler på, at involverede firmaer selv vil forklare, at de var med til at beslutte/rådgive om unødvendige omkostninger. I betragtning af den store offentlige interesse for Kvols-sagen, ville det være rigtig dårlig reklame for firmaerne.

Derfor havde vi forventet – og gør det stadig – at tilsynet bad et helt uafhængigt og uvildigt ingeniørfirma lave en teknisk evaluering.

Vi kan supplere med, at Energi Viborg, iflg. Viborg Stifts Folkeblad side 2 den 10. maj 2014, netop har fået lavet en teknisk evaluering af projektet, og at en advokat på baggrund af den nu vurderer, om en eller flere rådgivere ikke har levet op til deres forpligtelser.

Energitilsynet vil muligvis erklære, at det netop er et civilretligt spørgsmål og derfor uden for tilsynets kompetence.

Men i afsnit 5.4.6 pkt. 284 står, ”Sekretariatet har ikke fundet belæg for, at de *involverede parter og rådgivere* (vor fremhævelse) frarådede fortsættelse”, og det er tilsyneladende afgørende for vurderingen af, at det var nødvendigt i Varmeforsyningslovens forstand at fortsætte borerne.

Vi finder det oplagt at få et uvildigt ingeniørfirma til at vurdere, om de *involverede parter og rådgivere*, rent fagligt **burde have frarådet** fortsættelse, og at yderligere omkostninger, (blandt andet til de involverede parter og rådgivere) dermed ikke var nødvendige – heller ikke i Varmeforsyningslovens forstand.

Hvis nogle har frarådet yderligere boring, vil det fremgå af byggemøde-referater og den direkte korrespondance. Ingen af delene har vi adgang til.

Vi har bemærket, at det i pkt. 285 hedder, at ”der ikke kun har deltaget kommercielle aktører, men bl.a. Energistyrelsen”. Hvilke andre ikke-kommercielle aktører har været med, for vi har ikke i udkastet bemærket henvisning til andre?

Ad bemærkning 3

Når vi mener, at det oprindeligt var meningen, at Kvols-3 først skulle bores, når der var fundet vand i Kvols-2, bygger vi på Energistyrelsens tilladelse af 9. januar 2012, hvor der står: ”Den første boring (Kvols-2) udføres for at undersøge, om der forefindes egnet vand til geotermi formål i Gassum formationen. Den anden boring (Kvols-3) udføres for at kontrollere, om der er permeabilitet og gennemstrømning i Gassum formationen”.

Med andre ord havde de borer hver sit efterforskningsmæssige formål, og der var ingen grund til at bore Kvols-3 som efterforskning, hvis ikke man havde fundet egnet vand i Kvols-2.

Men der kunne være besparelser mhp. senere produktion ved at bore Kvols-3 som en produktionsboring, mens Kvols-2 af tekniske grunde lå stille.

Vi har forstået, at Energitilsynet accepterer en besparelse som begrundelse for, at en omkostning er nødvendig i Varmeforsyningslovens forstand. I dette tilfælde at man begynder på Kvals-3 for ikke skulle betale dyre stilstands-omkostninger for boreriggen. I marts 2012 indgik man en samarbejdsaftale med Skive, Tønder, Aabenraa og Rødekro om fordeling af omkostninger til leje af boreudstyr. Ideen var netop at undgå bore-stilstand, fordi boreriggen iflg. aftalen kunne sendes rundt mellem borestederne efter behov.

Muligheden for at sende riggen andetsteds hen blev diskuteret på Styregruppens møde, da Kvals-2 var gået helt i stå 16 og 17, men opgivet, fordi de andre byer ikke var klar til boring. Altså var Kvals-3 ikke nødvendig som efterforskning på daværende tidspunkt, men kunne have ventet. Det fremgår af referatet, at det var på grund af den ambitiøse tidsplan, at man omgående gik i gang med Kvals-3.

Dagsordenen for Styregruppemøde 16 den 20. december (Bilag A), har et punkt, der rent ud hedder: ”Fremrykning af aktiviteter for overholdelse af målsætning om varmelevering ultimo 2012/primo 2013”.

Tidsplanen har med andre ord igen og igen betydet, at der er valgt dyrere produktionsrelaterede løsninger frem for billigere efterforskningsmæssige løsninger.

Det stemmer også helt overens med, hvad der hele tiden offentligt har været udmeldt, nemlig at Kvals-3 var til produktion. se bl.a. Ingeniøren (bilag B) – og ingen lagde skjul på, at man begyndte at bore til produktion, selv om man endnu ikke havde fundet det varme vand.

I referatet fra Styregruppens møde nr. 16, refereres Energi Viborg for, at forundersøgelsen vil være afsluttet efter 4. boring, dvs. efter Kvals-2. Heller ikke her indgår Kvals-3 som forundersøgelse/efterforskning.

Siger man i dag, at Kvals-3 var efterforskning, er det bortforklaringer og efterrationaliseringer.- jf. også pkt. 82 i Energitilsynets udkast.

Papirer viser, at Dansk Geotermi og Rambøll og senere Ross Engineering har været fortalere for den særdeles ambitiøse tidsplan, der forcerede omkostninger betydeligt, idet man bevidst sigtede mod en direkte produktionsrelateret undersøgelse. Dette medførte betydelige omkostninger, som ikke vedrører efterforskning, men bruges for at opnå ”projektmålet om levering af varme ved årsskiftet 2012/13”. Dette på trods af, at ”Det er normalt, at det tager 2-3 år fra konstateret varme til denne kan tages i anvendelse”, iflg. Dansk Fjernvarmes Geotermi, (Styregruppemøde referat 15 og 16).

Det er klart en målsætning, som omkostningsmæssigt rækker langt ud over forundersøgelsesniveauet, hvad der også fremhæves i advokatredegørelserne

De omkostninger kan derfor ikke være nødvendige, som defineret i udkastet pkt. 237-247.

Den nævnte samarbejdsaftale med de øvrige byer (side 168-182 i bilagene) underskrives mange måneder efter, at den er aftalt – sandsynligvis fordi Viborg ikke vil vente på de andre. Boreselskabet havde riggen stående ubeskæftiget i månedsvis forud.

At Energistyrelsen kun tre dage efter at have godkendt boreprogrammer for Kvals 2 og Kvals 3 giver tilladelse til indvinding, på et tidspunkt hvor det helt oplagt endnu ikke kunne vides, om der var noget at indvinde, viser, at lederne af projektet var i fuld gang med at planlægge produktion.

Den ambitiøse tidsplan nævnes bl.a. i referatet af Styregruppens møde nr. 16: ”.....som følge af den ambitiøse tidsplan”. Desværre er vi ikke i besiddelse af tidsplanen, men det er sekretariatet forhåbentlig.

I pkt. 214 står, at ”den interne sagsfremstilling fra Viborg Fjernvarme ikke er tilstrækkeligt grundlag for at fastslå, at den efterforskningsmæssige betydning af Kvals 3 ikke var reel...” (vor fremhævning)

Det understreger atter, at en afgørelse ikke bør bygge på den interne sagsfremstilling alene, men at et uvildigt ingeniørfirma bør bidrage til beslutningsgrundlaget.

I betragtning af, at der ikke var fundet varmt vand, da boringen af Kvals 3 begyndte, og at den blev fremrykket, fordi Kvals 2 gik i stå, og riggen ikke skulle stå ubeskæftiget, er det let at påstå, at

Kvols-3 havde efterforskningsmæssig betydning. Det samme kunne man have påstået om Kvols-4 og-5, hvis man også var begyndt på dem, men at noget **ikke kan frakendes** efterforskningsmæssig betydning, kan vel næppe være ensbetydende med, at det er nødvendigt i Varmeforsyningslovens forstand.

Vi forstår, at ledelsen har et vidt skøn, men mener ikke, at skønnet kan være så vidt, at ledelsen må foretage dispositioner med henblik på noget, som den ikke har tilladelse til – på jævnt dansk, at ledelsen i dette tilfælde investerer mhp. en produktion, som den ikke har tilladelse til. En indvindingstilladelse er ikke samtidig en produktionstilladelse.

Vi kan derfor ikke acceptere, at ledelsen på et tidspunkt, hvor man **ikke** havde tilladelse til en produktion, men kun til forundersøgelse, kunne foretage **et skøn** så vidt, at det sagde, at det var nødvendigt (i Varmeforsyningslovens forstand) at købe mere ind og lave større og dyrere borerer i forundersøgelserfasen, fordi det ville gøre et **eventuelt** senere produktionsanlæg og en **eventuel** senere produktion billigere.

Ad bemærkning 2.

Vi er af anden teknisk kilde blevet oplyst om, at en simpel forundersøgelse ikke kræver andet end en lodret boring – også de to borerer, der skal bruges til en prøvepumpning, kan være lodrette. Vores indvending mod de directionale borerer gælder derfor både Kvols-2 og Kvols-3, som begge blev unødigt dyre på grund af de directionale borerer.

Igen efterlyser vi en uvildig teknisk vurdering.

Vi henviser i øvrigt til artikel i Ingeniøren den 12. juni 2012, hvor Ross Engineering erkender, at havde man haft kendskab til jordlaget ”Fjerritslev Clay”, ville man have boret direkte lodret. Dette jordlag blev mødt i Aars og burde have været kendt af GEUS og dermed også af Ross Engineering. Men for at få en bedre produktionsboring og et bredere vandfang i bunden af boringen, valgte man den skrå boring. Under Kvols-2 mødte man den 17. februar 2012 ”Fjerritslev Clay” – alligevel fortsatte man med directionale borerer i Kvols-3, selvfølgelig fordi den var en produktions-boring.

Vi bemærker os, at den Drejebog, som sekretariatet flere gange henviser til, er udarbejdet af Ross Engineering *efter* Kvols-skandalen. Vi opfatter den som et markedsførings-materiale, hvor firmaet fortæller, hvad det har lært for de dyre lærepenge, som fjernvarmebrugerne i Viborg står til at skulle betale.

Ad bemærkning 1.

Vor bemærkning byggede på en oplysning om, at også de præisolerede rør til samtlige transmissionsledninger var indkøbt og lå oplagret. Vi har senere fået at vide, at dette ikke er tilfældet, og vi har ikke haft mulighed for at se de oplagrede rør og konstatere, hvilke rørtyper, der er tale om. Vi opfordrer til, at de oplagrede rør besigtiges af en uvildig tekniker for at fastslå, hvad det er for rør – også på grund af de høje oplagringsomkostninger.

Vi anfægter ikke, at Kvols-2 var efterforskning, men mener, at den burde have været gennemført som en lodret boring med færre og ikke så kraftige og derfor også billigere rør.

4. Yderligere bemærkning/spørgsmål

Vi er klar over, at sekretariatet er opmærksom på, at Energi Viborg har udtaget stævning mod Løgstrup Varmeværk, Skals Kraftvarmeværk og Stoholm Fjernvarmeværk for at de skal betale 10,5 millioner kroner som deres andel af omkostningerne i henhold til den oprindelige samarbejdsaftale, og at det beløb, de kommer til at betale, fratrækkes det beløb, der kan opkræves over varmeprisen.

Vi er lidt usikre på, hvordan det stiller sig med den andel, som Overlund Fjernvarmeværk, 3,8 pct., Boligselskabet Sct. Jørgen Viborg-Kjellerup, 1,2 pct., og Boligselskabet Viborg, 4,8 pct., - tilsammen knap 10 pct., tegnede sig for i den samme aftale. Står de i dag i nøjagtig samme situation som Viborg Fjernvarme og vil blive opkrævet via den varmepris, de får fra Energi Viborg.

Konklusion

Sekretariatet er nået frem til, at 10-25 millioner kroner er produktionsrelaterede omkostninger, og har dermed slået fast, at projektets ledelse tog hul på produktionsdelen, allerede inden selve testboringen var påbegyndt.

Vores opfattelse er, at et betydeligt større beløb end de 10-25 millioner kroner er brugt til produktionsformål, også fordi en meget stor del af udgifterne til konsulenter, rådgivning, administration m.m. må være gået til produktionsrelaterede aktiviteter, og disse fremrykkede omkostninger er blevet ekstra store, fordi Styregruppen helt åbenlyst prioriterede opfyldelse af tidsplanen over alt andet.

Som eksempler nævner vi:

Der engageres arkitekter til at tegne pumpehusene

Traceplacering planlægges i stor detaljeringsgrad med landmåler og lodsejerforhandlinger

Rambøll undersøger bl.a. underpresninger

Der udarbejdes EU licitationsmateriale for rådgiverdelen af Rambøll (23/12-2011)

Der holdes EU licitation på de præisolerede rør (vindes af Løgstør Rør)

Der holdes EU licitation på råjordsentreprisen (vindes af et hollandsk selskab)

Disse ting ved vi, og vi er klar over, at flere af dem indgår i de 10-25 millioner kroner.

Andet synes vi, at man skulle spørge et uvildigt ingeniørfirma om, f.eks.:

Hvorfor borer man en 13 5/8" - 185/8" boring og ikke kun en 7" screenings-boring?

Er der i indkøbsfasen disponeret med særlige rørtyper målrettet mod produktion?

Det er vores overbevisning, at svarene på de spørgsmål, vil vise, at der også her er brugt penge med henblik på produktion.

Vi står selvfølgelig med yderligere oplysninger, hvis sekretariatet skulle ønske det.

Med venlig hilsen

Komiteen af kritiske fjernvarmeforbrugere

v/Anne Kieffer-Olsen

Tlf. 50 99 32 27.